

BALKANLAR'DA "MODERN" BİR YUNAN TRAGEDYASI: ÇAMERYA ARNAVUTLARI KIYIMI

A "Modern" Greek Tragedy in the Balkans: Çameria Albanians Massacre

Doç.Dr. Mete Kaan KAYNAR

Hacettepe Üniversitesi, metekaankaynar@gmail.com

Yrd.Doç.Dr. Gökhan AK

Nişantaşı Üniversitesi, gak2081@yahoo.co.uk

Kaynar, M.K & Ak, G. (2017), Balkanlar'da "Modern" Bir Yunan Tragedyası: Çameria Arnavutları Kıyımı, International Journal of Academic Value Studies, Vol: 3, Issue:9; pp:79-93 (ISSN:2149-8598)

ARTICLE INFO

Article History

Makale Geliş Tarihi
Article Arrival Date
13/02/2017
Makale Yayınlanma Tarihi
The Published Date
31/03/2017

Anahtar Kelimeler

Balkanlar, Arnavutluk,
Kıyım, Çameria, Çameria
Arnavutları.

Keywords

Balkans, Albania, Massacre,
Çameria, Çameria
Albanians.

JEL Kodları: K33, Y8, Y91

ÖZ

Yunanistan, 1950'lerden itibaren Kıbrıs'ta Kıbrıslı Türkleri yok etmek amacıyla şiddet, zulüm, katliam başlatmış ve sonunda bunlar, Ada'da "soykırım" şeklinde tanımlanacak hareketlere varmıştır. Benzer şekilde, 20 yüzyıl başlarında Balkanlar'ın Epir bölgesi, büyük çoğunluğunu oluşturan yerli Çameria-Çameria Arnavut nüfusunun direncine rağmen, 1913 Londra Büyükelçiler Konferansı'nın kararları ile Yunan devleti yönetimi altında etnik bir azınlık kabul edilerek, Arnavutluk'tan koparılmış ve Yunanistan egemenliğine verilmiştir. Ve bu yerli halk, II. Dünya Savaşı yıllarında Yunanlarca trajik bir kadere maruz bırakılmıştır. Bu çalışma, Çameria bölgesi ile onun halkı Çameryalıların siyasi-toplumsal tarihini inceleyerek, bu halkın Yunan devletince maruz bırakıldığı "1944-1945 yılları etnik temizlik ve kıyım" olayını analiz edecektir. Bu çalışmanın ana amacı, Balkanlar'ın batısında Arnavutluk ile Yunanistan arasında yer alan Epir coğrafyasının bir kısmını oluşturan Çameria bölgesinde yaşayan yerli Çameria Arnavutları'na Yunanların II. Dünya Savaşı'nda 27 Haziran 1944 ile Mart 1945 tarihleri arasında uyguladıkları soykırıma varan katliamları araştırmaktır. Bu amaca varmak için, ilk önce 20. yüzyıl Arnavutluk-Yunanistan ilişkilerine ve sorunlarına özet bir bakış yapılacaktır; daha sonra iki ülke arasındaki sorunların göbeğinde yer alan Çameria bölgesi ve Çameria Arnavutları incelenecek; müteakiben Yunanlarca Çameria Arnavutlarına uygulanan kıyımın neden ve detayları irdelendikten sonra, kıyım sonrası yaşanan gelişmeler ortaya koyularak nihai bir değerlendirmede bulunulacaktır.

ABSTRACT

Greece attempted to implement violence, persecution and massacre against Turkish Cypriots in Cyprus since the years 1950s in order to exterminate, and finally these acts arrive at the point of being a "genocide" on the island. Similarly, sovereignty of the Epirus district of the Balkans at the beginning of the 20th century as being accepted ethnic minority under the governance of Greece had been ceded to Greece in line with the related articles of the 1913 Ambassadors Conference. And these native folks had been exposed to a tragic fate created by the Greeks during the years of the 2nd World War. The main purpose of this paper is to examine the genocide claims imposed on Çameria Albanians by the Greeks between 27 June 1944 and March 1945 during II. WW in Çameria region, which is located in Epirus between Albania and Greece in the Western Balkans. In this frame, firstly 20th-century-Albanian-Greek relations and issues will be defined in general; Then Çameria and Çameria Albanians that form the key-point of the issues between two states will be outlined. Later on, the reasons and details of the genocide claims imposed on Çameria Albanians by the Greeks will be examined, and then developments following genocide will be reviewed. At last, a final evaluation regarding the main issue will try to put an end at the research.

1. GİRİŞ

Yunanistan, önce 1821'den 1922'ye kadar (tam 101 yıl) "İhtilal (Epanastasis)" ve "Megali İdea (Büyük Ülkü)" uğruna Mora'da (Seyfioğlu, 1945: 196-198), Girit'te, Rumeli'de, Makedonya'da, Trakya'da ve Anadolu'da Türklere karşı, II. Dünya Savaşı'nda "Kurtuluş (Apeleftherosis)" uğruna Epir'de Arnavutlara karşı, 1955'ten 1974'e kadar ise "Enosis (Birleşme)" uğruna Kıbrıs'ta Kıbrıs Türklerine karşı katliam ve soykırımlar gerçekleştirmiştir (Richter, 2011). Epir bölgesi (Yunancası: Epirus, İpirus), Balkanlar'ın batısında Arnavutluk ile Yunanistan arasında yer alan ve iki ülke arasında devamlı egemenlik sorununa neden olan bölgenin adıdır.

1821 Mora isyanı ile Osmanlı İmparatorluğu'ndan kopma sürecine giren ve 1830 Londra Protokolü (Hatiboğlu, 1997: 1) ile bağımsızlığını kazanan Yunanistan devleti, o tarihten bugüne değin, hastalıklı

“Büyük Ülkü (Megali İdea)” siyaseti doğrultusunda yayılcı (irredantist) politikalarını bırakmamıştır. “Bütün Helenleri kurtarmak ve Yunanistan ile birleştirmek politikası” (Şimşir, 1976: xxx) olarak açıklanabilecek Megali İdea, Yunan iç ve dış politikasının canı, kalbi, ruhudur.

Bugünkü modern Yunanistan tarihi incelendiğinde, toprak kazanarak devamlı bir genişleme ve kökünü Megali İdea’dan alan ‘Büyük Yunanistan’ hayalini gerçekleştirme isteğini destekleyen bir politika olduğu görülecektir. Büyük Yunanistan (sözde Büyük Bizans İmparatorluğu) hayali içine giren coğrafya; Sicilya, Güney Arnavutluk, Makedonya, tüm Trakya, Ege Adaları, İstanbul, Batı Anadolu, Doğu Karadeniz (sözde Pontus Rum Devleti) ve Kıbrıs gibi kara ve deniz alanlarıdır (Gazioğlu, 1996: 37).

Yunanistan, dış politikasını Megali İdea çerçevesinde oluşturmuştur. Bu yüzden de Balkanlar’da mutlak lider olmak arzusu, Türkiye’ye karşı üstünlük çabası, Megali İdea’yı gerçekleştirme rüyası ve azınlıkları asimile etme yoluyla azınlıkların ana vatanlarından gelecek tepkileri önleme politikalarını benimsemiştir. Bu dış politika ekseninde Yunanistan içinde bulunan Çamlar, Ulahlar, Makedonlar ve Yahudiler baskı ve asimilasyon ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Yunanistan içindeki en önemli azınlık grubu oluşturan Batı Trakyalı Türklerinin karşı karşıya olduğu sorunlar ise çok daha değişik boyutlardadır (Gül, 2007: 2). Nitekim bağımsızlığını Avrupalı büyük güçler sayesinde elde eden Yunanistan, elindeki topraklarla yetinmemiş, sürekli bir yayılcı politika izlemiştir. Bu çerçevede Yunanistan, 1830’dan bu yana çoğunlukla savaş kazanmadan -ancak sürekli ve her fırsatta- Osmanlı İmparatorluğu, sonrasında Türkiye ve çevresindeki Arnavutluk, Bulgaristan gibi sınırdaş devletler aleyhine toprak kazanmıştır. Bu bağlamda, 1863 yılının Yunanistan açısından ifade ettiği en önemli mana, bağımsızlığından sonra ilk defa toprak ilhak (ENOSİS) edebilmesi ve yayılcı emellerinin tahakkuku için harekete geçilmesidir. Yedi Ada’nın Yunanistan’a ilhakına dair anlaşma 14 Kasım 1863 tarihinde Londra’da İngiltere ile Yunanistan arasında imzalanmış ve bu adaların İngiltere tarafından tahliyesi Haziran 1864’te tamamlanmıştır. Tabii ki bu ilk ilhak edilen toprak, Yunanistan’ı tatmin etmeyecek ve komşuları aleyhine genişlemeyi hedef alan bir politikayı şiddetle takip etmeye koyulacaktır (Karal, 1983: 79-82).

Balkanlar’da özellikle 19. yüzyıldan itibaren, barış içinde bir arada yaşama ve yakınlaşma olgusu ile milliyetçilik rüzgârı altında yeşeren etnik, dinsel, sosyal, kültürel ve diğer yerel özelliklerin öne çıkmasına dayalı ayrımcılık, ufanma ve parçalanma olgusu bölgesel halkları ve azınlıkları domino taşı misali sırasıyla etkilemeye başlamıştır. Balkanlar bu iki olgunun olumsuzundan; yani ikincisinden daha çok etkilenmiştir. Özellikle yüzyıl başında şahit olunan Balkan Savaşları, I. Dünya Savaşı ve sonrasında yaşanan Türk İstiklal Harbi Yunanistan için topraklarını genişletmek adına büyük fırsatlar doğurmuştur. Bu savaşlar sırasında hem gayrimüslimlere, hem de Türklere yönelik büyük bir mezalim uygulayan Yunanistan, Balkanlar’da ve Anadolu’da sayısız katliamlar gerçekleştirmiştir. Nitekim Yunanistan’ın 1919-1922 yıllarına rastlayan ve kendilerinin de “Great Catastrophe-Büyük Felaket” olarak nitelendirdikleri haksız Anadolu işgali ve ardından yaşadıkları doğal Anadolu hezimetini sırasında, işgalci Yunan Ordusu ve Anadolu’daki Rumlar, büyük bir işbirliği içerisinde Anadolu Türkü’ne uyguladıkları inanılmaz vahşet ve mezalim sonunda, binlerce sivil ve masum halkın acımasızca katledilmesi yanında, yüz binlerce küçükbaş/büyükbaş canlıyı da telef etmiştir. Bu nedenle Yunanistan, Lozan Barış Antlaşması’nın; “*Yunanistan, Anadolu’da savaş yasalarına aykırı olarak, Yunan ordusu ya da Yunan yönetiminin eylemleriyle işlenmiş zararları onarma yükümünü kabul eder. Öte yandan Türkiye, Yunanistan’ın savaşın uzamasından ve savaş sonuçlarından doğan mali durumunu dikkate alarak, onarımlar karşılığı olarak Yunan Hükümeti’ne karşı yöneltebileceği her türlü zarar-giderim isteminden kesinlikle vazgeçer.*” şeklindeki 59’uncu maddesi hükümleri çerçevesinde savaş suçlusu bulunarak, Türkiye’ye maddi tazminat ödemeye mahkûm edilmiştir.

Yunanistan, 1950’lerden itibaren Kıbrıs’ta Kıbrıslı Türkleri yok etmek amacıyla şiddet, zulüm, katliam ve sonunda da “soykırım” a varan insanlık dışı hareketleri uygulamış bir devlettir. Bu çalışmada, yine benzer şekilde, II. Dünya Savaşı yıllarında uluslar arası toplumca trajik bir kadere uğratılan Çamerya bölgesi ve onun halkı Çameryalılarının [diğer adıyla Çam Arnavutları (Arnavutça’da Çamë)] siyasi-toplumsal tarihi incelenmiş, özellikle de bu halkın, Yunan devletince maruz bırakıldığı “1944-1945 yılları etnik temizlik ve kıyım” olayı analiz edilmeye çalışılmıştır. Nitekim 20 yy. başlarında Epir’de büyük bir çoğunluğu yerli Çameria-Çamerya Arnavut nüfusu oluşturmaktadır. Bu halk, gösterdiği tüm dirence rağmen, 1913 Londra Büyükelçiler Konferansı’nın kararları ile Arnavutluk’tan kopararak Yunanistan egemenliğine verilen (aslında büyük Avrupalı güçler yardımıyla Yunanistan tarafından ilhak edilen) ve Yunan devleti yönetimi altında etnik bir azınlık kabul edilmiştir. Çam (Çamerya)

Arnavutları (Arnavutça'da Çamë), II. Dünya Savaşı sonlarında fanatik Yunanlarca uygulanan ve soykırıma varan katliamlara kadar Yunanistan'ın kuzey-batısında, Yunan sınırları içinde yer alan Epir bölgesindeki Çamerya bölgesinde yaşamış ve büyük çoğunluğu Müslüman olan yerli Arnavut toplumuna verilen isimdir. Bu toplumun büyük kısmı 1945 olaylarından sonra, öncelikle Arnavutluk'a göçmek etmek zorunda kalmış, bir kısmı da Türkiye'ye sığınmıştır.

Nitekim bu etnik halk topluluğuna uygulanan ve Avrupa'nın duymak istemediği bu etnik temizlik ve kıyımın izleri, aslında 1913 yılında dahi sürebilir. İngiltere'nin Manastır temsilcisi C.A. Greig, 11 Aralık 1913'te Londra'ya geçtiği bir telgrafta Yunan ordusunun Arnavutlara yönelik katliamlarını anlatıyor ve; *"Bir Arnavut genç Korça'nın iki saat kadar kuzeyindeki Plassa köyündeki bir minareden tüm cephanesi bitene kadar kahramanca savaştı. Yakalandıktan sonra tutuklamak yerine, onun bedenini parçalıyor ve köpeklerle atıyorlardı. Sonra tüm Plassa köyü yakılıp yıkıldı. Bu, Hıristiyan milletin 20. yüzyılda ne yapabileceğini gösteriyordu. Aynı gece Korça'nın küçük bir köyü olan Dishnica'nın Müslüman kadınları yanlarına çocuklarını ve yaşlı insanları alarak evlerinden çıkıp yalınayak, panik içinde bizim şehrimize kaçtılar. Onlar, onların komşuları olan ve Yunanlılar tarafından ele geçirilip anlatılmaz zulümler yapılan yakın köylerle aynı kadere gittiklerini biliyorlardı. Onların evleri yağmalanıyor, birçoğu yakılıyor ve kalanı yıkılıyordu. Yukarıda anlattığım olaylar aşağıda asla yazamayacağım acılarla kıyaslandığında ehemmiyetsizdir. Kendisini Hıristiyan olarak isimlendiren dünya böyle bir barbarlık ve açgözlülüğün kendi kardeşlerinden sadır olmasından dolayı şaşırarak zorundadır. Biz Türklerden ne beklediyseniz 'Hıristiyanlar'dan fazlasıyla bulduk."* diyordu (Biçen, 2011).

2. 20. YÜZYIL ARNAVUTLUK-YUNANİSTAN İLİŞKİLERİNE ÖZET BİR BAKIŞ

Sınır ve toprak değişikliklerine yol açan savaşların beraberinde getirdiği en ciddi sorunlardan biri de, uyruğunda oldukları devleti değişen insanlardır. Ülkeler, içlerindeki etnik gruplara ve azınlıklara, genelde olumlu bakmazlar. Bu grupların ve azınlıkların, aralarında ortak bağlar bulunan ülkelere gösterdikleri ilgi, buldukları ülkelerde hoş karşılanmaz. Etnik gruplar ve azınlıklar, ülkenin yumuşak karnı olarak görülür. Keza bunlar, o ülkenin, diğer ülkeye yönelik politikalarında bir zafiyet unsurudur. Diğer ülkeye uygulanacak politikalarda, hep bir endişe kaynağı olarak hissedilir.

Etnik gruplar ve azınlıklar, genellikle buldukları ülkenin ulusal gücü açısından bir zafiyet unsuru olarak görüldükleri için, bunların ülke dışına çıkmaya zorlanması veya bu mümkün olamıyor ise, ülkede asimile edilmesi, sıkça karşılaşılan bir durumdur. Bir zamanlar Türk toprağı olmuş 19 milyon kilometrekare üzerinde bugün ortaya çıkmış 40'ın üzerindeki devletin, Türkiye'ye saygıdan, sevgiden, vefadan ve dostluktan uzak bir görüş ve anlayışla yaklaşımlarının gerisindeki temel nedeni burada aramak gerekir.

Bu endişenin ve bakış açısının etkisinde, 'etnik gruplar ve azınlıklar zarar görmesin' diye sınır ve toprak değişikliklerine yol açan savaşların sonunda imzalanan anlaşmalarda, genellikle bu duruma düşmüş insanları her bakımdan korumaya yönelik hükümlere de yer verilmiştir. Ayrıca, etnik grupların ve azınlıkların korunmasının bir ortak ihtiyaç olarak hissedilmesine bağlı olarak, somut olaylardan bağımsız bir şekilde, çok taraflı özel uluslararası düzenlemeler de ortaya çıkmıştır (Öztürk, 2003).

Bu bağlamda, Balkanlar deyince hiç şüphesiz ilk akla gelen şey, etnik çeşitlilik ve bu çeşitliliğin beraberinde getirdiği siyasal anlaşmazlıklar ve çatışmalar oluyor. Balkanlar, Avrupa'nın güneyinde, Akdeniz'e uzanan üç yarımada en doğuda olanını ifade eder. Balkan ülkeleri kavramı ise, aynı zamanda, bu yarımada ve yarımada komşu coğrafyalarda yaşayan ülkeler için kullanılır (Öztürk, 2001: 2). Balkan Devletleri'nin ilk oluşum dönemleri, neredeyse tamamen bu ülkelerin kendi istekleri dışında gerçekleştirildiği için, çizilen sınırlar ve oluşturulmak istenen siyasal yapı, bu bölgedeki halkların siyasal, kültürel ve psikolojik hedeflerinin dışında kalmıştır. Örneğin Tito önderliğinde oluşturulan sosyalist Yugoslavya, Balkanlar'da "halkların kardeşliği" mottosunu bir süre yaşatmış olsa da, bu süreç çok uzun sürmemiştir. Zira 'Balkan Halkları' dışarıdan gelen dayatmalara tepki göstermeyi bilmektedir. İşte, bu Balkan Halkları'ndan biri de Arnavutlar'dır (Tüysüzoğlu, 2010).

Arnavutluk'un dış politikasında en önemli yeri Yunanistan'ın aldığını söylemek yanlış olmayacaktır. Zira Arnavutluk'un bağımsızlık kazanması sonrasında bölgesinde genelde sorun yaşadığı devletlerin başında Yunanistan gelmektedir. Her iki devletin de siyasal anlamda "Büyük Yunanistan" veya "Büyük Arnavutluk" şeklinde tarihten gelen irredentist (yayılmacı) politikaları bulunmaktadır. Arnavutluk-Yunanistan ilişkilerine bu bağlamda bakıldığında, tarihte inişli çıkışlı olan ilişkilerin genelde düşük

seviyede kaldığı, ama genel bir düşmanlığın ağır bastığı görülmektedir. Arnavutluk ve Yunanistan, özellikle 1912 yılından itibaren değişik sorunlar ile karşı karşıya kalmışlardır. Bu kapsamda, Arnavutluk'un güneyinde yoğun olarak yaşayan Yunanlı azınlık ile ekonomik sebeplerle Yunanistan'a sığınan Arnavut göçmenler, iki ülke arasındaki anlaşmazlığın temel kaynağını oluşturmuştur (Türbedar, 2004: 109). Deniz yan sınırı, kıta sahanlığı sınırlandırması, Korfu Adası gibi günümüze de intikal eden birçok karşılıklı meseleyle boğuşan bu iki devlet, II. Dünya Savaşı sırasında birbirlerine karşı savaşmış ve ateşkes antlaşması imzalanmaması nedeniyle aralarındaki savaş durumunu daha sonra da kâğıt üzerinde devam ettirmişlerdir. Soğuk Savaş Dönemi boyunca iki ülke arasında teorik savaş sürmüş ve ancak 1987 yılında bu duruma son verilmiştir.

İki ülke arasında iyi olmayan ilişkiler, özellikle Arnavutluk'un bağımsızlığını kazanmasından sonra oluşan sınır anlaşmazlıkları ve iki ülkede yaşayan azınlıklar nedeniyle meydana gelmiştir. Nitekim tarihin her döneminde azınlıklar, zorunlu entegrasyondan soykırıma uzanan devlet politikalarının öznesi olmuşlardır. Uluslararası alanda ise, devletlerin içişlerine müdahale amacıyla kullanılan bir tür az masraflı diplomasi aracı/silahı işlevi görmüşlerdir (Yaşın, 2008: 7). Bu kapsamda, iki ülke arasındaki ilişkileri etkileyen en önemli etkenler, azınlıklar ve göçmenler olmuştur. Örneğin Yunanistan, Arnavutluk'taki Yunanlı azınlık yakından ilgilenirken, kendi sınırları içerisindeki Arnavut azınlığın varlığını 1940'lardan beri sistematik bir şekilde reddetmektedir. Bugün Yunanistan'da yaşayan Arnavutlar; Ortodoks Arnavutlar (Arnavidesler), Çamerya Arnavutları ve çalışma amacıyla Yunanistan'da barınan göçmen Arnavutlar olarak üçe ayrılmaktadır (Türbedar, 2004: 117). Azınlıklar sorunuyla da direkt ilişkili olmak üzere, iki ülke arasındaki temel sorunların başında, Yunanistan'ın üzerinde hararetle durduğu ve güçlü iddialar öne sürdüğü "Kuzey Epir Sorunu"nun geldiği rahatlıkla söylenebilir. Yine İngiliz The Guardian gazetesinin, Avrupa Sosyal Araştırmalar Merkezi'nin yaptığı çalışmanın sonuçlarına atıfta bulunarak, Yunanistan'ı, AB'deki "yabancı düşmanlığının en yaygın olduğu" ülke olarak tanımladığını belirtmekte fayda vardır. The Guardian'ın haberinde, ülkedeki hastanelerin göçmenleri kabul etmediği, yabancıların ev bulmakta güçlük çektiği belirtilirken, bazı köylerde göçmenlere gece dışarı çıkma yasağı uygulandığı da öne sürülmüştür (Smith, 2003: 3). Yine bu bağlamda, AB'ye üye ülkeler arasında yabancı düşmanlığının en yaygın olduğu ülke, Yunanistan olarak belirtilmiştir (Minority Rights Group, 1989).

İki ülkenin onlarca yıldır Epir bölgesine yönelik uyguladığı politikaları incelendiğinde, görülen şudur: Yunanistan'a göre, bugün Arnavutluk toprağı olan Kuzey Epir bölgesi aslında Yunan toprağıdır ve elde edilmelidir; Arnavutluğa göre ise, bugün Yunanistan toprağı olan Güney Epir bölgesi aslında Arnavut toprağıdır ve geri alınmalıdır. Kuzey Epir, Arnavutluk'un güneyi ve bir bölümü bugün Yunanistan'ın içinde merkezi Yanya şehri olan 'Çameria' bölgesidir. Arnavutlar'ın iki boyu olan kuzeyli Geg ve güneyli Tosklardan, Toskların yaşadığı bölgedir ve Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki ilişkilerin temel göstergelerinden biridir. Keza, Arnavutluk'un güneyinde Yunan azınlık yaşamaktadır. Yunanistan'da ise, 1990'lı yıllarda yaşanan ekonomik kriz nedeniyle Arnavutluk'tan ayrılarak bu ülkeye yerleşmiş Arnavut göçmenler bulunmaktadır (Akyol, 2007: 39).

Arnavutlar, Balkan yarımadasının en eski halklarından olup, köklerinin İlirler'e dayandığı kabul edilmektedir. Balkanlardaki Arnavut nüfusun yaklaşık % 48'inin Arnavutluk dışında yaşıyor olması, Arnavut milliyetçiliği açısından hayli ilginç bir durum yaratmaktadır. Zira bölgede bulunan yaklaşık 6 milyon Arnavut'un sadece 3.5 milyonu Arnavutluk'ta yaşamaktadır (Akyol, 2007: 6). Kosova, Makedonya, Karadağ ve Yunanistan'da 3 milyon Arnavut yaşamaktadır. Yunanistan'da yaşayan Arnavutlar'ı ise üç grupta toplamak mümkündür: 1. Ortodoks Arnavutlar (Arvanitler/ Arvanites), 2. Müslüman Arnavutlar (Çamerya-Tsamuria/ Yunanlıların deyişle Thesprotia Arnavutları), 3. Soğuk Savaş sonrası Yunanistan'a gelen göçmen/sığınmacı Arnavutlar (Carted, 1994: 241-248). Arnavutça, Thesprotia'da günümüze kadar korunmuştur. Hatta 1939'dan önce Filiates ve Paramithia'da konuşulan dil de Arnavutça idi (Stohos, 1994: 4). İlk iki kategorideki Arnavutlar, Yunanistan devleti tarafından çeşitli zamanlarda ya sürgüne, ya etnik temizliğe ya da asimilasyona uğratılmışlardır. Atina yönetimleri bunların etnik kimliklerini ve varlıklarını tanımamakta, özellikle Ortodoks mezhebinden olanların "Yunanlı" olduğunu ileri sürmektedir. "Arvanites" olarak nitelenen bu grup içinde kendisini "Yunanlı" olarak tanımlayanların bulunduğu da bilinmekle beraber, bunun asıl temeli asimilasyona dayalı Yunan politikasında yatmaktadır. Müslüman Çamerya Arnavutları ise, II. Dünya Savaşı'na kadar Güney Epir'de çoğunluğa sahip iken ve Yunan nüfusu bu bölgede azınlıktayken, 1944 yılındaki Yunan İç Savaşı sırasında, ileride detaylıca irdeleneceği şekilde, toplu katliama uğratılmışlardır. Hayatta

kalabilenler etnik temizlik sonucunda, Arnavutluk'a ve başka ülkelere kaçmak zorunda bırakılmışlardır (Progonati, 2008: 99).

Azınlıklar konusunda Balkanların en şanslı ülkesi olan Arnavutluk'ta yaşayan en önemli azınlık ise, ülkenin güneyinde yaşayan etnik Yunanlardır. 60 bin civarında Yunan asıllı grup Arnavutluk topraklarında Epir bölgesinde yaşamaktadır. Yunanistan, "Güney Epir" olarak bir yer bulunmadığını, buranın "Kuzey Epir" olduğunu savunmaktadır. Arnavutluk'ta, Güney Epir'in günümüzde varlığını sürdürdüğünü, buna karşın Kuzey Epir'in mevcut olmadığını iddia etmektedir. İddialarını arttıran Yunanistan ise, Arnavutluk'un güneyindeki sahillerin ve bağlık arazinin tarihi açıdan kendine ait olduğunu iddia etmekte ve bu tutumunu her platformda savunmaktadır.

1908 Osmanlı sayımına göre Çamerya'nın nüfusu 73.000 kişiydi. Bunların % 93'ü Arnavutlardan oluşuyordu; geriye kalanı ise, Yunanlılardan, Ulahlardan ve Romanlardan oluşmaktaydı. I. Dünya Savaşı'nın başlangıcında Çam Arnavutları'nın % 50'si Müslüman, % 50'si Ortodoks dinine mensuptu. Ancak, I. Dünya Savaşı başında Çamerya bölgesinde yaşayan bu % 93 Arnavut nüfusun savaş sonrasında bölgedeki mevcudiyeti % 50'ye düşmüştü. I. Dünya Savaşı'ndan sonra, sadece Çamerya'da yapılan toprak reformuyla Çam Arnavutları'nın topraklarına el kondu. Bu toprak reformu Yunanlara uygulanmadı.

Tarihten gelen tipik bir "İngiliz oyunu" kapsamında, diğer adıyla "Böl ve yönet (Divide e impera)", 1913 yılında yapılan Londra Konferansı sırasında Ortodoks Arnavutların kendi vatandaşları olduğunu iddia eden Yunanistan'ın isteklerinin destek görmemesi sonucu, Yunanca konuşan yaklaşık 35 bin kişinin yaşadığı Gjirokskaster ve Korçe bölgelerinin egemenliği, bağımsızlığını yeni elde eden Arnavutluk'a verilmiştir. Ortadoğu başta olmak üzere, İngiltere'nin bir şekilde egemen olduğu, ancak halkların özgürlüğü neticesinde çıkmak, terk etmek zorunda kaldığı her coğrafyada, İngiltere gelecek için bir etnik, siyasi, ekonomik, toplumsal veya kültürel sorun bırakmıştır. Bu çalışmanın yazarı, bunu "İngiliz Çıbanı" olarak nitelemekte ve siyasi tarihteki en tehlikeli ve iğrenç virüsü teşkil ettiğini düşünmektedir. Buna karşılık, Arnavutça konuşulan Tsamerya (Çameria-Çamerya) bölgesi de Yunanistan'a verilmiştir. Konferans sonuçları, Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki sınır anlaşmazlıklarının başlamasına da yol açmıştır (Schmidl, 1999: 3). Böylece Epir bölgesi, "İngiliz Çıbanı (Y.N.)" marifetiyle ikiye bölünmüş ve iki devlet tarafından da kontrol altına alınacak bir yapıya kavuşturulmuştur. Epir, (Yunanca: Ἰπείρος, İpiros) Yunanistan'ın önemli Arnavut nüfusu barındıran batı kesimindeki bölgenin adıdır. Aslında bu coğrafya, tarihteki ve günümüzdeki Çameria bölgesidir. Yunanlar, Çam Arnavutları'nın bu bölgeden tamamen atılması amacı ile II. Dünya Savaşı yıllarında bu çalışmanın da konusu olan "Çamerya Arnavutları Kıyımı"ni gerçekleştirmiş, fakat hâlihazırda bölgenin yerlisi Çam Arnavutları'nı Çameria'dan tamamen atmaya muvaffak olamamıştır.

İstedikini tam olarak elde edemeyen Yunanistan anılan kararlara karşı çıksa da, Floransa'da 17 Aralık 1913 tarihinde imzalanan protokol gereği Arnavutluk-Yunanistan sınırını kabul etmek zorunda kalmıştır. Londra Konferansı kararları ve Floransa Protokolündeki Arnavutluk-Yunanistan sınırı konusundaki taahhütlerine uymayan Yunanistan, kendi bölgesindeki Arnavutları göçe mecbur etmek için, yağma, yıkma, katliam ve kıyım tertiplerine girişmiştir. Hatta Nisan 1916'da, Yunanistan devleti tarafından alınan bir karar ile Arnavutluk'un güneyi Yunanistan'ın bir parçası olarak ilan edilmiştir (Jelavich, 1983: 177). 1918 yılının sonlarında ise Paris Barış Konseyi'ne başvurmuş ve Kuzey Epir'i de istemiştir. Bu istek, I. Dünya Savaşı'na sona erdiren antlaşmaların hazırlandığı uluslararası bir konferans olup, 32 devletin temsilcilerinin katılımı ile 18 Ocak 1919'da açılan Paris Barış Konferansı'nda yine uygun görülmemiş ve II. Dünya Savaşı'nın başladığı tarihe kadar 'statüko' korunmuştur.

II. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte, 1939 yılında Arnavutluk'u işgal eden İtalya, Ekim 1940'da Yunanistan'a da saldırmıştır. İtalya'nın kendi topraklarını ele geçirmesine izin vermeyen Yunanistan, durumdan istifadeyle Gjirokskaster ve Korçe'yi işgal etmiş ve böylece 1913 tarihindeki isteklerini gerçekleştirmiştir. 1944 yılına kadar Yunanistan kontrolü altında kalan Epir bölgesi Kasım 1944'de Almanların eline geçmiştir. Yunan direniş hareketi ile işbirliği içinde kurulan Arnavutluk komünist direnişçileri Almanları bölgeden çıkarmıştır (Çakmak, 2003: 155).

Almanların bölgeden çıkarılması ile Tsamerya (Çameria-Çamerya) bölgesinde yaşayan 25 bin kadar Tsameryalı Arnavut, Yunanlar tarafından Almanlarla işbirliği yaptıkları gerekçesi ile zorla Arnavutluk'a sürülmüştür. Bu konudaki diğer bir yorum ise şu şekildedir; "Yunanistan, işgalci İtalyan güçleriyle

işbirliğinde buldukları gerekçesiyle, işlediği zulümlerle 1945'ten sonra yaklaşık 30 bin Çameryalı Arnavut'u sınır dışı etmiştir" (Biberaj, 1999: 15). Arnavutluk'ta kurulan yeni rejim ise, Yunan İç Savaşı sırasında Yunanistan komünist ordusuna cephe gerisinde bir üs vererek bu duruma karşılık vermiştir (Gürkaynak, 2004: 34). Yunanistan ise gerginliği tırmandırarak Kuzey Epir sorununu gündeme getirmiştir. Arnavutluk'un uluslararası kuruluşlara da girmesini engellemeye çalışan Yunan Ordusu, 1943-1949 yılları arasında Yunanistan'ı siyasi istikrarsızlık içine iten, etkileri 1955 yılına kadar hissedilen ve temelde sağ-sol mücadelesi olan Yunan İç Savaşı'nın (Eudes, 1995) sonlarında sıcak takip hakkını öne sürerek, 1945 yılında Arnavutluk topraklarına girmiştir. Bu durum iki ülke arasındaki sorunların uzun yıllar sürmesine yol açmıştır (Akyol, 2007: 39-44).

Yunanistan'da yaşamakta olan Müslüman Çamerya Arnavutları'nın önemli bir kısmı, ülkede yaşanan iç savaşın ardından 1946-1949 yılları arasında sınır dışı edilmişlerdir (Coşkun, 2001: 67-101). Arnavutluk'a yerleşen bu kişiler 1990'ların başlarından itibaren Yunanistan'da kalan mal ve mülkleri için tazminat talebinde bulunmuşlardır (Coşkun, 2001: 91). Ancak Yunanistan, bu taleplere kesinlikle hiçbir olumlu yaklaşımda bulunmamış, hatta yanıt dahi vermemiştir.

Görüldüğü gibi, Arnavutluk ile Yunanistan arasındaki temel sorunların başında, yukarıda irdelenen Kuzey Epir sorunuyla birliktelik barındıran azınlık sorunudur ki, bu sorunun "bahtsız" baş aktörü Müslüman Çamerya Arnavutları'dır. Bu satırların yazarlarının da 2000 yılında Londra'da İngiliz Devlet Arşivleri'nde çalışırken karşılaştığı bir takım belgeler vasıtasıyla haklarında ilk olarak bilgi sahibi olduğu bu Çameryalılar kimdir? Özellikle 20. yüzyılda nasıl bir sorun yaşamışlardır? Şimdi bu konu irdelenecektir.

3. BALKANLAR'DA BİR 'ÇAMERYA' VE ÇAMERYALILAR

Tarihi her zaman güçlüler yazar. Dolayısıyla, güçlüler tarihi istediği gibi yazar. Güçlüler için tarih her zaman kendi haklılıklarını ve mecburiyetlerini kanıtlamanın aracıdır. Bugün dünyada bütün tarih kitaplarında, bütün savaşlar ve gelişmeler birbirine taban tabana zıt şekilde anlatılır. Bazı savaşlar, katliamlar ve soykırımlar, hatta bazı milletler ve topluluklar tarih sayfalarına kabul dahi edilmez. Onlar tarihten saklanır, takvimlerden silinir. Keza onların varlığı övünülen değerlerin ve erdemlerin, kutsanan ahlak anlayışının kamufle ettiği gerçekleri gösterir. O nedenle diğerlerinden gizlenir. Çamerya ve buranın halkı olan Çamlar da (diğer adlarıyla Çameryalılar) öyle...

Çamerya (Çamëria), tarihi bir filmdeki veya bir bilgisayar oyunundaki bir uydurma şehir-devlet ismi değildir. Çamerya, uzak bir okyanustaki bir ada ismi de değildir. Çamerya; Balkanlar'da, yani Avrupa'da, hatta topraklarında demokrasinin doğduğu vurgulanan AB üyesi bir ülkenin sınırları içerisinde yer alan bir bölgenin adıdır. Burada yaşayanlar kendilerini "Çam" ve topraklarını "Çamerya" diye tarif ediyorlar. Bir inanışa göre Çam ve Çamerya terimleri, bölgenin tam ortasından geçen "Çiyam Nehri"nden gelmektedir. Bu nehrin adı daha sonra 'Kalamait' olarak değiştirilmiştir. Çamlar için bugüne kadar "Çamides" ve "Çamlık Müslümanları" terimleri de kullanılmıştır. Ancak, yine de "Çamerya" kelimesinin kökeni hakkında kesin bir şey söylemek mümkün değilse de, bu kelimenin kökeni hakkında doğal olarak birçok farklı görüş bulunmakta olup, bunlardan en önemli ve mantıklı görünen iki tanesi ise şu şekildedir; 1- Çamerya bölgesinin ortasından geçen eski "t'chiam" nehrinin adının zaman içinde değişime uğramasıyla; yani 'çam' adını almasıyla oluşmuş bir kelimedir. Bu isme birçok eski Roma ve Helen haritalarında rastlanmaktadır. 2- Alman araştırmacı J. Fallmerajer'e göre ise, 'çam' kelimesinin kökeni Türkçe'den gelmekte ve anlamı 'çam ağaçlarıyla kaplı orman' demektir.

Balkanlar'da 1383 yılından itibaren Osmanlı İmparatorluğu'nun hâkimiyeti ile başlayan tarihi süreç, Arnavutluk'un 1517 yılından 1912 yılına kadar Osmanlı İmparatorluğu himayesi altına girmesini sağlamıştır (Külçe, 1944: 12). 1517-1912 yılları arasında sorunsuz bir eyalet olarak görünen Arnavutluk, zamanla güçlü bir birlik kurmaya başlamıştır. Balkan ayaklanmasını fırsat bilen aydınların liderliğinde 28 Kasım 1912 yılında bağımsızlığını ilan eden Arnavutluk'un sınırları da 10 Temmuz 1913 tarihinde yapılan Londra Konferansı'nda belirlenmiştir (Akyol, 2007: 3-4).

Arnavutluk, tarihi boyunca yaşadığı işgallerin bir yenisini I. Dünya Savaşı sırasında sırasıyla İtalya, Yunanistan ve Sırbistan tarafından işgal edilerek yaşamıştır. İki Dünya Savaşı arasında bağımsız kalabilen ülke, 1939 yılında İtalya tarafından yine işgal edilmiştir (Armaoğlu, 1991). Savaş sırasında Yunanistan da Güney Epir bölgesini işgal ederek, sınırlarına dâhil etmiştir.

Coğrafi olarak Çamerya, bugün Yunanistan devletinin kuzey-batısında yer alan Epir bölgesinin, diğer adıyla eski İliya'nın bir kısmıdır. Bu Arnavut bölgesi, önceleri Osmanlı Birliğinin Çamerya (Çamëria) vilayeti olarak bilinirdi ve güney Arnavutluk'un kıyı bölgesiydi. Başlıca merkez olan, şimdiki Janina'nın (Yunanca: Ioniana) başkenti Margëlliçi (Yunanlarca: Margaritar) idi. Yaklaşık 10.000 km² yüzölçümüne sahip Çamerya, literatürde 'Güney Epir' olarak da bilinir, burada yaşayanlara da 'Epirli' denir. Arnavutların çoğunlukta yaşadığı toprakların en güneyini oluşturur. Bu bölgede; Yunanistan'ın Parga, Preveze, Gumenitsa, Margeliç, Filat, Paramitsa ve Filipiad şehirleri bulunmaktadır. Preveze Yarımadası, Yunanistan'ın en verimli topraklarına sahip olmasının yanı sıra, Avrupa ile bağlantısını sağlayan en yakın bölgesidir. Çamerya ya da Yunanlıların deyişiyle Thesproita, İyon Denizi kıyılarından doğudaki İyonya dağlarına ve güneyde Preveze Körfezine kadar uzanan bölgeye verilen addır. Buradaki Arnavut nüfus, ataları olarak kabul ettikleri İliyalılardan bu yana bu bölgenin yerlisidir. Arnavut topluluklar, genelde Preveze Körfezine kadar uzanan sahil şeridinde yoğun bir biçimde yerleşmişlerdir. Diğer yandan önemli bir nüfus Kalamait nehrinin her iki yakasında kurulmuş kasaba ve köylerde yaşamaktadır. Bir kısım Arnavut ise, daha tenha yerlerde ve dağlarda yaşamayı seçmiştir. Arazinin sarplığı, buradaki Arnavutların topluluk bilincini kesintisiz olarak sürdürmesine izin vermiştir (Anonim, 2012a).

"Çamidesler" veya "Çamlık Müslümanları" olarak da adlandırılan Çamerya Arnavutları, Balkan Savaşı'ndan sonra toplanan Londra Konferansı'nda Arnavutluk'un sınırlarını belirlemekle görevlendirilen Komisyon tarafından hazırlanan 17 Aralık 1913 tarihli Floransa Protokolü ile Kuzey Epir'in Arnavutluk'a bırakılması karşılığında Yunanistan'a verilen ve Yanya'dan Preveze'ye kadar olan alanı kapsayan ve "Tsamouria" diye de tanınan Çamëria (Güney Epir) bölgesinde yaşamış olan Müslüman Arnavutlardır. Çamerya Arnavutları, diğer tanımlamayla Çamerya (Thesproita) bölgesinde yaşayan Arnavutların önemli bir kısmı Müslüman'dır. Çamerya bölgesinin çok büyük bir kısmı, 1913 yılındaki Londra Büyükelçiler Konferansı'nda dönemin büyük güçlerinin kararıyla Yunanistan sınırlarına bırakılmıştır. Günümüzde Çamerya bölgesinin sadece küçük bir kenti ve yedi köyü Arnavutluk sınırları içerisinde bulunmaktadır (Türbedar, 2004: 117). Güney Epir'i sınırlarına kattığı andan itibaren, sürekli benimsediği faşist devlet politikaları çerçevesinde Çameryalı realitesini de ortadan kaldırmaya çalışan Yunan siyasi yönetimi, öncelikle bu topluluk içinde önde gelen 72 kişiyi Yanya'ya götürmek bahanesiyle katletmiş, bir kısmını da Girit Adası'na sürgüne göndermiştir (Frasheri, 1946: 1-2).

Daha sonra da Yunanistan, Müslüman Çamları, Lozan Antlaşması'nın bir ön çalışması olarak imzalanan "Türk ve Rum Ahalinin Değişimine İlişkin Sözleşme ve Protokol"ü kapsamına dâhil edip Türkiye'ye göndermek isteyince, Çamlar direnmişler ve bu uygulamayı 1913 Anlaşması'na atıfta bulunarak reddetmişlerdir. Milletler Cemiyeti Karma Komisyonu ise, "Arnavut Müslümanların, özellikle Epir bölgesindekilerin zorunlu nüfus değişiminden muaf tutulmalarını" kararlaştırmıştı. Tüm bu direnişlere ve hukuki aykırılıklara rağmen, Yunan makamları 10 binlerce Çam'ı baskı ile Türkiye'ye göndermiş, mülklerini müsadere etmiş ve yerlerine Anadolu'dan gelen Rumları yerleştirmiştir. Yunanistan'dan Türkiye'ye 1913-1944 yılları arasında yaklaşık 85.000 Arnavut göç etmiştir. Bunların çoğunluğunu Çam Arnavutları oluşturmaktadır. Bugün, Türkiye'nin Marmara, Akdeniz ve özellikle Ege Bölgesi'nde yaşayan yüz binlerce Çam Arnavut'u bulunmaktadır. Bu mübadele ile Arnavutların yaşadığı bölgeler boşaltılmış, yerlerine Yunanlar, Ulahlar ve Romanlar yerleştirilmiştir. I. Dünya Savaşı'nın sonunda meydana gelen gönüllü ya da zorunlu göçler, Yunanistan'daki Arnavut sayısında düşüşe yol açmıştır. Lozan Barış Antlaşması çerçevesinde uygulamaya konan Rum-Türk Ahali Mübadelesi'yle beraber Yunanistan, bu protokolde "Müslüman" ifadesinin bulunmasından faydalanarak, mübadil olarak Türkler'in yanı sıra, bu bölgelerde yaşayan binlerce Müslüman Arnavut'u da Türkiye'ye göndermiştir. Böylece Yanya'dan Preveze'ye kadarki hat boyunca, bütün Güney Epir'de ve Çamerya'da yaşayan Arnavutlar Yunanlar tarafından mümkün olan her fırsatta dışlanacak, Ortodoks Arnavutlar da asimile edilmeye çalışılacaktı (Hatiboğlu, 1999: 102).

Arnavutluk Hükümeti, Yunanistan'ın uluslararası hukuka aykırı bu uygulamaları karşısında Milletler Cemiyeti (MC)'ne başvurmuş, ancak MC'nin girişimlerine rağmen Yunan resmi makamları Müslüman Arnavutları göçe zorlamaya devam etmiştir. Yanya, Preveze, Louros, Konitza, Philiyiades, Çamerya, Kastoria bölgelerinde yüzyıllardır yaşayan Arnavutlar Türkiye'ye göçe zorlanmıştır. Türkiye'ye gönderilen Çamerya Arnavutlarının büyük bölümü İzmir ve yöresinde yerleşmişlerdir. Kısaca, bölgeyi ele geçirmesinden itibaren Yunanistan'ın politikası, Müslüman Arnavutları göç ve katliamlarla bertaraf etmek, Ortodoks Arnavutları da Yunanlılaştırmak olmuştur.

Yunanistan'da 1936 yılında faşistlerin iktidara gelmesiyle Çam halkının üzerindeki baskılar daha artmıştır. Nitekim Çamerya'da kalabilen Arnavut nüfusun durumu, 1936'da Ioannis Metaxas Hükümeti'nin iktidara gelmesiyle daha da kötüleşmiş, Arnavutça yasaklanmış, Müslüman Arnavutlarla Ortodoks Arnavutlar birbirlerine karşı kışkırtılmış, ağır vergiler konmuş, demografik yapıyı değiştirmek amacıyla bölgede Çam Arnavutların yaşadığı köylere Yunanlar yerleştirilmiş, Arnavutların yaşadıkları yer isimleri Yunanca olarak değiştirilmiş; tutuklamalar, mal müsadereleleri, sınır dışı etmeler, Türkiye'ye ve Arnavutluk'a göçe zorlamalar ile bir zulüm politikası izlenmiştir. Özellikle "4 Ağustos 1936 rejimi" altında diktatörlüğünü ilan eden General Metaxas döneminde, Epir'de nüfus oranını değiştirmek amacıyla bölgeye Yunan nüfus yerleştirilmeye başlanmış, Arnavut yerleşim yerlerinin ve bölgelerinin adları Yunanca adlarla değiştirilmiştir. Bu çerçevede, aydınlar tutuklanmış, sınır dışı edilmiş ve keyfi gerekçelerle gerek kendilerinin gerek sıradan ve fakir Arnavutlar'ın mallarına el konmuştur. Tüm bunlar, hiç kuşkusuz "Yunanlılaşmadıkları için" ve küçük bir umut da olsa (1821 İhtilali'nde önemli katkıları bulunan kesimleri gibi) "Yunanlılaşmalarını sağlamak" içindi. Oysa aynı Metaxas (1935: 23), daha bir yıl önce şöyle demektedir; "*Yanılmayalım [Aldanmayalım], insanlar sadece zoolojik olarak vardılar. Ruhsal olarak ise "Yunanlılar" vardır, "Türkler" vardır, "Fransızlar" vardır, "İngilizler", "Almanlar", Bulgarlar v.d. Her insan yaşamı görür, milliyetinin (etnikliğinin), soyunun/kökeninin refahını hisseder ve onlar için eylemde bulunur. Soy/köken, fizyolojik bir unsurdur.*" (Kitsikis, 1978: 123). 1941'de ise, Çamerya Arnavutları lideri Davut Hoca Yunan polisi tarafından öldürülmüştür (Anonim, 2006).

II. Dünya Savaşı patlak verdikten sonra, İtalyan işgalinden önce Yunanistan'da genel seferberlik ilan edildiğinde, Yunan vatandaşı olan Çameryalı Arnavutlar da hükümete başvurarak ortak düşmana karşı savaşmak üzere silahlandırılmak istemişlerdir. Atina bunun üzerine Çameryalıları da seferberlik kapsamına almış, ancak silah vermek yerine, Arnavutları inşaat işçiliğinde çalıştırmıştır. Bu hareketler Arnavutlar'ın açıkça dışlanmasına yol açmıştır. İtalyan işgali sırasında ise Yunan yönetimi, Arnavutlar'ın tepkisinden çekinerek, 14 yaş ve üzerindeki bütün erkekleri kitleler halinde toplama kamplarına sürmüştür, bunları Midilli, Sakız adaları ile Korint'teki kamplarda toplamıştır. Böylece Çamerya'da savunmasız kalan kadınlar, yaşlılar ve çocuklar, cinayetlere, soygun ve tecavüzlere uğramıştır (Arnavutluk DİB, 1946: 68). Toplu mezarları da hala orada durmaktadır. Şimdi bu kıyımın detaylarına girecektir.

4. BALKANLAR'DA ÇAMERYA ARNAVUTLARI'NA UYGULANAN KATLİAM VE KIYIM

Günümüzde Balkanlar'a nasıl bakıldığını anlayabilmek için Ortaylı'nın; "*...1912 felaketinden sonra Anadolu'ya gelen Balkanlılar, Rumeli göçmenleri dediğimiz kesimdir. Bir toplantıda Türkkaya Ataöv tarihi meselelere hep "ileriye bak, geçmişi unut, kimseye kin tutma" felsefesi ile yaklaştığımızı söylemişti. Aslında bizden başka kimsenin geçmişini unuttuğu yok ve bu şekilde geçmişi unutarak ileriye yürünmesi de mümkün değildir. Nitekim bu savaş, ne mektep kitaplarında, ne matbuatta, ne de filmlerde yer alıyor ve Balkan Savaşı nedir, nasıl bir faciadır bilmiyoruz. Vaktiyle büyük anneler olanları anlatmış, bir müddet sonra ise mesele "Ne diyor bu ihtiyar?" yakınmasına dönüşmüştür. Hâlbuki Balkan Savaşı, yakın Türk tarihinde bir faciadır ve bu faciayı yaşayanlar da bazı Türklerdir.*" ifadeleriyle belirttiği görüşleri üzerinde düşünmek gerekir. Zira Balkanların 1800'lü yılların başından itibaren yazılı tarihi, Türklerin ve Türk olarak görülenlerin başına gelen, milyonlarca ölümle sonuçlanan katliam, kıyım, zorla göç ettirilme ve soykırımların tarihi niteliğindedir (Akt. Pehlivanoglu, 2012).

Nitekim II. Dünya Savaşı, hiç şüphesiz bütün Balkanları olduğu kadar Yunanistan'ı da sarsmıştır; önce İtalyan, sonra Alman ve Bulgar işgallerine uğrayan Yunanistan aynı zamanda, büyük bir iç savaş yaşamıştır. Gerek II. Dünya Savaşı, gerekse Yunan İç Savaşı boyunca Yunanistan'daki azınlıklar, Yunan Hükümetlerince düşmanla, diğer deyişle İtalyanlar ve Almanlarla işbirliği yapmakla suçlanmışlardır. O dönemde (önce "YBE" [Yperaspistai Boroïou Ellados/Kuzey Yunanistan Savunucuları] adıyla kurulan, ardından "PAO" [Panellinia Apelevtherotiki Organosi/Panhelenik Kurtuluş Örgütü] adını alan örgüt lideri Binbaşı Giannis Papathanasiou, (10 Temmuz 1941 tarihi itibarıyla) sadece Çamerya Arnavutları'nı (sözde İtalyanlar ve Almanlar lehine) değil, Pindus-Kozani-Veroia Ulahları'nı İtalyanlar lehine, Makedonlar'ı Bulgarlar ve Almanlar lehine, Ermeniler'i Almanlar lehine ve "çok sayıda" Yunanlı'yı özellikle Almanlar lehine müttefik ve işbirlikçi olarak ortaya çıkmakla suçlamaktadır. Bununla birlikte, Papathanasiou'nun bu "çok iddialı" önermesinin (işgal dönemlerinde çeşitli nedenlerle her "etnik" unsur içinden çıkabilecek kısmi istisnalar hariç) güvenilir ve geçerli, dolayısıyla tamamen doğru olamayacağını vurgulamak gerekmektedir. Kaldı ki, "PAO"nun kendisi de, daha o

dönemde sık sık, Atina'daki işgalcilerin "kukla" hükümetinde 'Bakan' görevi üstlenen Gkatzamani'nin (dolayısıyla da işgalcilerin, Almanların ve İtalyanların) organı olmakla suçlanmaktadır. Gerçek şudur ki, II. Dünya Savaşı yıllarında, diğerlerine ek olarak, bölgede yoğun bir Müslüman Arnavut unsuru yaşamaktadır ve ELAS'la [Ellinikos Laikos Apeleftherotikos Stratos/Yunan Halk Kurtuluş Ordusu] yakın temasta bulunan bu Arnavut ve diğer "etnik" unsurlar arasında, ELAS'ın ifadesiyle "Balkan Halklarının kardeşçe ve işbirliği içinde yaşamalarına katkıda bulunmak" amacıyla "işgalcilere karşı işbirliği" yolları aranmakta ve yer yer uygulanmaktadır. Nitekim ELAS'ın, hükümet kuvvetleri tarafından ele geçirilen arşiv belgeleri arasındaki bir emir-kararı da bunu onaylamaktadır. ELAS'ın, Stefanos Sarafis, Aris Velouhiotis ve Vas. Samariniotis tarafından imzalanan bu belgesinde, "Biklitsa, Grammos, Konitsa, Grampala, Kalama, Kaimak-Tsalan, Florina [Lerin], Manastır, Gevgeli" bölgeleri ve yine "Korytsa, Argyrokastro, Çamerya, Kastoria [Kostur], Manastır, Florina, Almopia ve Gevgeli" bölgeleri, Yunanların, Arnavutların ve Makedonların bulunduğu bölgeler olarak böyle bir işbirliği amacını açıkça ortaya koymaktadır. Bu belge, ELAS'ın 13. Tümen Arşivi'nde bulunmuştur (Akt. Papazoglu, 1947: 11; Çavuşoğlu, 2012).

Bundan Çamerya Arnavutları da paylarını almış ve haklarında düşmanla işbirliği içinde oldukları yönünde hayli olumsuz propagandalar yapılmıştır. Ve sonuçta bu, Megali İdea hastalığına sahip Yunanların tarihten gelen yayılmacı (irredantist) bir içgüdü ile II. Dünya Savaşı yıllarında ülkelerini işgal güçlerine karşı savunurken, fırsattan istifadeyle Çamerya'yı elde etmek için, Yunan İç Savaşı'nda dağlarda yuvalanmış kanun-tanımayan Yunanlı çetelerce Çamerya Arnavutlarının çoluk-çocuk, erkek-kadın, genç-ihtiyar demeden soykırıma varan vahşi ve acımasız kıyım ve katline sebebiyet vermiştir.

Müslüman Çameryalı Arnavutlar, haklarında yayılan propagandanın aksine, İtalyan düşmanı olmayan tutumları nedeniyle ağır cezalandırılmaktan kurtulamadılar ve açıkça kıyım uğramışlardır. Dünya insanlığı II. Dünya Savaşı'nın bunalımını yaşarken, II. Dünya Savaşı'ndan önce İtalyan, sonrasında ise Alman ve Bulgar işgallerine uğrayan Yunanistan, aynı zamanda yaşadığı bu büyük iç savaşta anti-komünist cepheyi oluşturan ve önce cumhuriyetçi sonra kralcı çizgide seyreden EDES (Ellinikos Dimokratikos Ethnikos Syndesmos/Yunan Demokratik Milli Birliği) çeteleri ve bunların başında 'Büyük Yunanistan' hayali peşinde koşan 'Helenci' Yunan General Napoleon Zervas, bir taraftan komünist EAM-ELAS (Ellinikos Laikos Apeleftherotikos Stratos/Yunan Halk Kurtuluş Ordusu) kuvvetlerine karşı savaşırken, diğer taraftan da Yunanlı olmayan unsurlar olan Makedon ve Arnavutlar'a karşı temizlik hareketleri yürütmekteydi. Bu saldırıların bir bölümü Epir bölgesine yönelmiş ve Çamerya'da yaşayan Arnavutlar hedef alınmıştı. Yanya çıkışlı Alman istihbarat raporlarına göre, bir ara Almanlarla işbirliğine dahi giden Zervas, daha sonra İngilizler tarafından desteklenmiş ve 1944 Haziran ayında Çamerya'da geniş çaplı bir katliam ve etnik temizlik gerçekleştirmiştir (Anonim, 2012b); bu aynı zamanda, Yunanistan tarihinde ilki 1821 İsyanı'nda, sonrakiler Balkan Savaşları ile Anadolu'yu işgal ettikleri 1919-1922 yılları arasında yaşanan ve Yunanların acımasızca giriştiği çeşitli kıyım ve katliam hareketlerinden biri olarak anılmaktadır (Papazoglu, 1947: 14).

Nitekim Batılıların desteğine sahip olan Atina hükümeti emrindeki "EDES" ve lideri 'Helenci' Yunan General Zervas, gerçekte (yıllar sonra Kıbrıs'ta Türk katliamı uygulayacak aynı dönemin Akropolis civarındaki kelle avcısı "X Örgütü" ve lideri Grivas gibi) Naziler'le de işbirliği yapmaktaydı. Nitekim, kendisiyle birçok yerde çatışmaya giren EAM (Ethniko Apeleftherotiko Metopo/Milli Kurtuluş Cephesi), kıyımdan sadece 2 ay sonra Selanik'te yayınladığı 12 Eylül 1944 tarihli bildiriye şöyle demektedir: "*Kardeşler, ...hain Zervas'a, güvenlik müfrezelerine karşı savaşınız, zenginlere, tüccarlara tümüne karşı savaş veriniz ki, Almanlar'la aleyhimize ittifak kurmasınlar ve buradaki ve sınırların oradaki...birleşmemizi engelleyemesinler (Adelfia,...Polemiate ton prodoti Zerva, ta tagmata asfaleias, tous plousious, tous emporous, polemiate olous gia na mi symmahisoun me tous Germanous Enantion mas kai na mi mas empodisoun tin Enosi olon...edothe kai ekeithe apo ta synora.*" (Gazeta Sazani, 1939: 14).

Çamerya Arnavutları'na karşı etnik temizliği amaçlayan kıyım hareketi, 27 Haziran 1944'de (Aziz Bartalemo Günü) başlamıştır. İnsanların çeşitli uzuvlarının kesilip parçalandığı, hamile kadınların, bebeklerin katledildiği bir vahşetin söz konusu olduğu kayıtlara geçmiştir. Göz çıkarma, burun, kulak kesme ve benzeri vahşet sonucunda ilk 24 saat içinde sadece Paramiti'de 600'den fazla insan katledilmiştir. 27 Haziran 1944 ile Mart 1945 tarihleri arasında Filat'ta 1286 kişi, Gümenice ve çevresinde 192 kişi, Margelliç ve Parga'da ise 626 kişi öldürülmüş, meçhul kayıplar ve başka vakalarda ise yüzlerce insan daha yok olmuştur. Belgelere göre, 'Helenci' Yunan General Napolyon Zervas

komutasındaki EDES çeteleri tarafından bütün Çamerya'da sivil halktan 3242 kişi (2900 yaşlı ve genç erkek, 214 kadın, 96 çocuk) katledilmiş, 745 kadın tecavüze uğramış, 76 kadın kaçırılmış, 3 yaşından küçük 32 çocuk kılıçtan geçirilmiş, 68 köy yerle bir edilmiş, 5800 ev ve ibadethane (camiler dâhil) yakılmış ve tahrip edilmiş, evler talan edilmiştir. Kıyımcı Yunan Generali Zervas, 1947 yılında Kamu Düzeni ve İçişleri Bakanlığı'na atanmıştır. Zervas'ın Alman işbirlikçisi olduğunu bilen ABD, bu atamadan duyduğu rahatsızlığı Yunan Hükümeti'ne iletmiştir.

5. ÇAMERYA ARNAVUTLARI'NA UYGULANAN KIYIM SONRASI YAŞANAN GELİŞMELER

Kıyımdan kurtulabilen Çameryalılar'ın çabasıyla Eylül 1945'te Avlonya'da toplanan 2. Çamerya Kongresi'ne katılan İngiliz, Rus ve Yugoslav temsilcileri de, halkın bu sefaletini görmelerine rağmen, bir cevap ya da destek vermemişlerdir. Binlerce aç ve evsiz Çameryalı Arnavut'a ancak 1.2 milyon dolarlık bir yardımda bulunulmuştur. Konunun (Yunanistan'ın kuzeyden yönelen tehlikeyle karşılaştığı ve önlem alınması talebiyle başvurduğu) BM'de gündeme gelmesi üzerine ise, Araştırma Komitesi nezdinde Yunan Heyeti Başkanı 17 Şubat 1947 tarihinde burada yaptığı konuşmada, gerçekte uzaktan-yakından ilgisi olmayan şu görüşleri ve haksız suçlamaları dile getirmekten hiç sıkılmamıştır; *"...Thesprotia'daki Çameryalılar (Tsamides) konusuna gelince, sizlerden olayları bilmeyenleriniz, Albay Kerenci'nin sözlerinden duygulanmış olabilirsiniz. Çameryalılar, yaklaşık 17.000 candan oluşan bir Alvanofon (Arnavutça konuşan) azınlıktır, ki onlar iyiliğe kötülükle karşılık verdiler ve savaş sırasında hainler ve düşmanın işbirlikçileri oldukları ispat edildi. Yunanistan ve Türkiye arasında nüfus mübadelesi yürütülürken ve Müslüman Çameryalıların tümünün Uluslararası Komite tarafından Türkiye'ye gönderilmeleri gerekirken, Yunan Hükümeti, Arnavutluk'a dostane duygularını göstermek arzusuyla, Çameryalıların mübadeleye dâhil edilmemesinde ısrar etti. Yunanistan, o zamandan itibaren bunların azınlık haklarına tam saygı gösterdi. Ancak bu, onların büyük çoğunluğunun Yunanistan'a faşist saldırı öncesinde İtalyanların ajanları olmalarını ve Arnavutluk savaşında olduğu kadar, onu takip eden Yunanistan'ın Mihrak ve uyduları tarafından işgali sırasında dehşet verici cinayetler işlemelerini engellemedi. Onlardan çoğu cinayet eylemlerine karıştıkları için, Almanların Yunanistan'da sonlarının yaklaştığını algıladıklarında, burada kalmaya cesaret edemediler. Uluslararası Kızıl Haç'tan Bay Lamper, General Zervas'ın onayına göre hareket ederek, Alman işgalinin sonuna doğru onları Yunanistan'da kalmaya boşuna iknaya çalıştı. O zaman çoğu Arnavutluk'a sığındı, geri kalanlar ise geri çekilen ELAS'çıları takip etti. Kerenci'ye, bize güzel bir masal sunma fırsatı veren Çameryalılar bunlardır..."* (Papazoglu, 1947: 156).

II. Dünya Savaşı sonrasında Çamerya meselesi 1947 Paris Barış Konferansı'nın da gündemine girmiştir. BM Uluslararası Araştırma Komisyonu hazırlamış olduğu raporunda 1944-1945 arasında Çamerya Arnavutları'na yönelik yapılan katliam ve baskıyı teyit etmiştir. Yunanistan'ın baskı ve yıldırma politikalarına rağmen halen Yunanistan'da 100 bin civarında Çamerya Arnavut'u yaşamaktadır. Yunanistan bu azınlığı da yok saymaktadır. Arnavutça eğitim hakkı tanınmadığı gibi ev dışında kullanılmasını yasaklamıştır (Mandacı ve Erdoğan, 2001: 39).

1945 olaylarından hemen sonra Yunanlı yöneticiler, bölgedeki demografik yapıyı alt üst etmek üzere buraya Yunanlı, Ulah ve Çingene nüfusu yerleştirme yoluna gitmiş; Ortodoks mezhebinden olup orada kalabilen Arnavutlar'a ise herhangi bir hak tanımamıştır. Bütün bu vahşetin ardından, hayatta kalabilen Müslüman Arnavutlar Mart 1945'ten sonra anayurtlarını terk etmek zorunda kalmışlardır. Çoğu Arnavutluk'a, bir kısmı da Türkiye'ye göçmüşlerdir. Kalanlar ise, Ortodoks kimliğinin dışında Arnavut etnik kimliğini inkâr eden Atina'nın bu politikası sonucunda ana vatanlarında kendi dillerini konuşamaz olmuşlar, yasaklarla sınırlandırılmışlardır. Asimile olmaları için de bütün tedbirleri alan Yunanistan, ayrıca sınır dışı edilen ve kaçan Çamerya Arnavutları'nın malları-mülklerini bölgeye getirilen yeni yerleşimcilere hiçbir yasal-hukuki dayanak olmaksızın dağıtmış, bölgedeki bütün yer adlarını Yunancaya dönüştürmüştür. Şimdilerde ise, Yunan hükümeti Çamerya Arnavutları'na ülkeye giriş izni vermemekte, dışlama ve ayrımcılık uygulamaktadır (Arnavutluk DİB, 1944: 36). Bugün sınır dışı edilerek Arnavutluk'a yerleşmek zorunda kalan Çamerya Arnavutları'nın torunları ise, 1990'ların başından itibaren Yunanistan'da kalan mal ve mülkleri için tazminat talebinde bulunmaktadır. Fakat bu talepleri dikkate alınmamaktadır. Bu anlamda Çamerya Arnavutları sorunu henüz çözüme kavuşturulamamıştır (Coşkun, 2001: 91).

Nitekim eski Yunan Başbakanlarından Konstantin Mitsotakis, 1992 Mayıs'ında Arnavutluk'u ziyaret ettiğinde, Tiran'da yaptığı bir konuşmada, Çamerya Arnavutları'nın İtalyan ve Alman işgalcilerle işbirliği yaptığı, buna göre savaş suçlus olduklarını ve Yunan yasalarına göre cezalandırıldıklarını,

dolayısıyla Yunanistan'a dönmelerine izin verilmeyeceğini söylemiştir. Oysa Çamerya Arnavutları işbirliği yapmadıkları gibi, işgalcilerin kurbanı olmuşlardır. İşbirlikçilik, Nazi işgali altına giren birçok ülkede görülmüştür. Örneğin, içlerinde Yunan Generali Rallis olmak üzere, 30 bin Yunanlı işbirlikçi olmalarına rağmen, çıkartılan bir 'Genel Af' ile bağışlanmışlardır. Öte yandan Çamerya Arnavutları'ndan büyük bir kesim EAM-EDAS ile birlikte işgalcilere karşı direnen ilk topluluk olmuştur. Hâlbuki Alman belgeleri asıl Çamerya Arnavutları'nı katleden General Napoleon Zervas'ın Gestapo ile işbirliği yaptığını kanıtlamaktadır (Meta, 2002: 47).

Dolayısıyla, Yunanistan'daki Arnavutlar, ister kıyım ve katliamlardan kurtularak bölgede kalan Çameryalı olsun, ister yapay Ortodoks-Arvanites olarak kategorize edilmiş olsun, ya da Arnavutluk vatandaşı göçmen olsun, insanlık ayıbı "albanophobia"nin mantık dışı hezeyanları var olduğu sürece, bu ülkedeki sistemli ayrımcılığın ve asimilasyon politikalarının kurbanı olmaya devam edecekler gibi gözükmektedir. Çamerya Sorunu, bir taraftan gasp edilmiş mal ve mülk ve de vatandaşlık haklarından yoksun bırakılmış Arnavut azınlık, diğer taraftan küçük bir etnik Yunan grubuna sağlanan sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi imkânlar, Yunan-Arnavutluk ilişkilerindeki tek taraflı dengesizliğin örneğini oluşturmaktadır. Üstelik bunlar bir AB üyesinin toprakları içinde yaşanmaktadır.

Avrupa Birliği (AB) üyesi ülkeler, Birlik'e ilişkin yasal düzenlemeler gereğince belirli aralıklarla nüfus sayımı gerçekleştirmektedir. Bu çerçevede 2011 yılı Birlik açısından bir nüfus sayımı yılı olmuştur. AB üyesi ülkeler dışında, Birlik'in aday ve potansiyel aday Batı Balkan ülkelerinin de bu yıl içinde nüfus sayımı gerçekleştirmesi gerekiyordu. Ancak, AB üyesi ülkelerde nüfus sayımı siyasi açıdan çok ilginç bir konu olmasa da, Balkan ülkelerinde nüfus sayımı etnik kimliklere ilişkin sorunları yeniden tartışmaya açacağı için maddi, yerel seçimler vb. sebeplerle çoğu Balkan ülkesinde nüfus sayımı yapılmamıştır.

Konumuz açısından irdelendiğinde, bu tür nüfus sayımlarının Yunanistan ve Arnavutluk gibi ülkeler için özel bir önem taşıdığı kolaylıkla vurgulanabilir. Birinci Dünya Savaşı'nda Arnavutluk'un güneyini işgal eden Yunanistan, Nisan 1916'da bu toprakları Yunanistan'ın bir parçası olarak ilan etti. Arnavutluk bu topraklarını ancak Kasım 1921'den sonra yeniden kontrolü altına alabildi. Arnavutluk'un toprak bütünlüğü korunduysa da, Yunanistan'ın Arnavutluk'un güneyindeki macerası hiçbir zaman unutulmadı. Bu yüzden Arnavut yöneticiler daha sonraki dönemlerde Yunan azınlığına hep şüphe ile yaklaştı. Örneğin komünizm sonrası dönemde Arnavutluk'u korkutan en önemli husus, Yunanistan'ın aşırı milliyetçilerinin Arnavutluk'un güneyini Yunanistan'a bağlama arzusunda olmaları ve güneydeki Yunan azınlığının özerklik talebini dile getiriyor olmasıydı. 2011 nüfus sayımı hazırlıkları sürecinde yaşananlar ise, Arnavutluk'taki Yunan azınlığının, Tiran-Atina hattındaki ilişkilerde sorun teşkil etme potansiyelini taşımaya devam ettiğini gösterdi.

1989 yılında gerçekleşen nüfus sayımına göre, Arnavutluk'un güneyinde yaşayan Yunan azınlığın sayısı 59 bin civarındaydı. Ancak Yunanlılar, o dönemde kimliklerini özgürce ifade edemedikleri gerekçesiyle, Arnavutluk'taki Yunanlı nüfusun sayısının çok daha fazla olduğunu iddia edip durdular. Yunanların Arnavutluk nüfusunun yüzde 12'sini oluşturduğunu iddia edenler bile oldu. Yunanistan'ın Arnavutluk'un güneyine yönelik tarihi iddiaları yüzünden, uzun süreden beri Arnavutlar'da Yunan azınlığına ilişkin hassasiyet bulunmaktadır.

İşin ilginç yanı, Yunanistan Arnavutluk'taki Yunanlı azınlıkla yakından ilgilenirken, kendi sınırları içindeki Arnavut azınlığın varlığını 1940'lardan beri reddetmektedir. Bugün Yunanistan'da yaşayan Arnavutlar; Ortodoks Arnavutlar, çalışma amacıyla Yunanistan'da barınan göçmen Arnavutlar ve Çamerya Arnavutları olarak üçe ayrılmaktadır. Ortodoks Arnavutlar'ın önemli ölçüde Helenleştiği belirtilmekte; Yunanistan'daki göçmen Arnavutlar'ın sayısının ise 400 binin üzerinde olduğu tahmin edilmektedir. Çamerya bölgesindeki Arnavutlar'ın sayısının ise 100 bin civarında olduğu düşünülmektedir. 1945 sonrası dönemde Yunanistan'ın yaklaşık 30 bin Çameryalı Arnavut'u sınır dışı etmiş olması yüzünden, günümüzde bile Tiran ile Atina arasında zaman zaman gerginlikler yaşanmaktadır (Türbedar, 2011: 4-5).

Çam Arnavutları, kendilerine yapılan katliam ve kıyımları dünyaya duyurmak ve kamuoyu yaratma çalışması yapmak maksadıyla; 1) Arnavutluk'a zorla göç ettirilen Çam Arnavutları hemen "Çam Antifaşist Komitesi" çatısı altında örgütlenmiş ve dünyanın önemli uluslararası kurumlarına yazılar yazarak, kendi trajedilerini anlatmışlar ve haklı davalarında destek aramışlar, 2) Arnavutluk'un çok partili sisteme geçmesiyle, Ocak 1991 yılında "Çamerya Yurtsever Siyasi Derneği"ni kurmuşlar ve bu

dernek vasıtasıyla dünyanın önemli uluslararası kurumlarında kendi isteklerinin gerçekleşmesi için mücadele etmişlerdir.

1995'den Çamların üye olmasıyla beraber merkezi Den Haag'da bulunan 'Temsil Edilmeyen Devlet ve Halklar Kurulu', Çamların maruz kaldığı sistematik tedhiş politikalarını sık sık dile getirmiş ve Yunanistan'ı suçlamıştır. Bu kapsamda Çamerya Sorunu, 1995 Ocak ayında La Haye'de Temsil Edilmeyen Milletler ve Halklar Örgütü'nün 4. Genel Kurulunda da gündeme getirilmiş ve 20-26 Ocak tarihleri arasında toplanan Genel Kurul'un beşinci oturumunda 12 numaralı kararı olarak (Karar No. 1995/12) şu noktalar vurgulanmıştır: 1) Çamerya halkının yeniden yurtlarına dönmesi ve vatandaşlık haklarının geri verilmesi, 2) Çamerya halkının mülklerinin geri verilme hakkının tanınması, 3) Uluslararası anlaşmalar ve belgelerden doğan uluslararası hakların tanınması, bunun için de Yunan Hükümeti'nin Çamerya Sorunu'nun tarihi gerçeklerini kabul etmesi ve hak ve çözümler için ciddi adımlar atması (Milo, 1998: 54).

Yunanistan'ın, Epir'de yaşayan Çamerya Arnavutları'nı Haziran 1944'de kıyıma tabi tutması, mallarını ve mülklerini gasp etmesi, etnik kimliklerini inkâr etmesi, Arnavutluk'un güneyini "Kuzey Epir" olarak niteleyip üzerinde hak iddia etmesi, bu bölgede olduğunu iddia ettiği Yunan azınlığın hakları için Arnavutluk Hükümeti'ne baskı ve şantaj yapması, göçmen/sığınmacı Arnavutları perişan bir hayata mahkûm etmesi, bunlara önyargı ile yaklaşıp potansiyel suçlu gözüyle bakması, sadece Çamerya Arnavutları'nın değil, bu ülkede yaşayan Batı Trakya Türkleri'nin, Makedonlar'ın, Ulahlar'ın ve Yahudiler'in de aynı durumda bulunduğunu, ayrımcılığın ve dışlayıcılığın bunların hepsi için söz konusu olduğunu göstermektedir (Öztürk, 2003).

Dolayısıyla bugün Çamerya Arnavutları uluslararası camiadan, Avrupa Birliği üyesi Yunanistan'ın, tarihsel bir gerçeklik olan "Çamerya Sorunu"nu kabul etmesi, Çamlar'ın atalarının topraklarını ziyaret etmelerine izin vermesi ve ellerinden alınan toprak üzerindeki meşru haklarını kabul etmesini sağlamak için üzerine düşen görevi yapmasını beklemektedirler. Bu bağlamda, BM, AB, AGİT vb. uluslararası kuruluşlar ile tüm ülkelerin Çam Arnavutlarına karşı yapılan haksızlığa göz yummaları ve Yunanistan tarafından gasp edilen haklarının iade edilmesi için üzerlerine düşen görevleri yerine getirmeleri gerektiğine inanılmaktadır. Yunanistan'ın da "azınlık" muamelesi yaptığı ve "Yunan olmadığı için cezalandırdığı" Pomaklarda olduğu gibi herkese verdiği acıları ve zararları tazmin etmesinin, dünya siyasetine etki eden Sokrates gibi büyük düşünörlere sahip çıkmak kadar, onların insanlığa armağan ettiği erdemleri ve ahlaki ilkeleri benimsemekle paralel gitmektedir.

6. SONUÇ

Atina'ya göre Yunanistan'da bir "Çamerya Sorunu" bulunmamaktadır. Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Panos Beglitis, konuyla ilgili bir soruya; "*Çameryalılar konusu mevcut olmayan bir sorun. Bölgenin istikrarsızlaştırılmasına katkıda bulunmak isteyen belli çevreler, bu tür mevcut olmayan konuları öne çıkarıyorlar. Bu meseleler, tarih tarafından çözülmüştür.*" şeklinde cevabi beyanda bulunabilmiştir (Kathimerini, 2011: 1). Zira son dönemde Kosova ve Makedonya'da yaşanan gelişmeleri Atina, "2,5 Arnavutluk tehlikesi" olarak yorumlamaktadır. Bundan kastedilen, Arnavutluk Cumhuriyeti'nin yanı sıra Kosova'dan, Makedonya'dan gelecek göçle yoğunlaşacak Arnavut nüfus dolayısıyla ikinci bir Arnavut ülkesinin kurulması ve devamında Çamerya'nın da "yarım ülke" haline gelmesidir. Uluslararası ilişkilerin temel kuralları ve mantığı ile devletler sistematığının zemini, keza AB ilke ve politikaları, "2,5 Arnavutluk korkusunun" yersiz olduğunu kanıtlamaktadır (Anonim, 2002: 207-208).

Ancak yine de, bugün için ekonomik olarak çöken, milli güçlerinden hayli kaybeden ve neredeyse AB'nin bile kurtaramadığı Yunanistan'ın, tarihte daima Avrupa'nın cadı kazanı olmuş Balkanlar'daki milliyetçi gelişmeleri ve büyük Arnavutluk hayalinin daima sürdüğünü unutmaması gerekmektedir. Zira bugün hayli büyük ekonomik sorunlarla boğuşan ve neredeyse iflas etmiş olan Yunanistan'ın hala Arnavutluk'u arka bahçesi olarak görmeye devam etmesi, politikalarını bu doğrultuda sürdürmesi ve "Balkanların süper gücü" olma iddiası ile komşularında uluslararası hukukun bütün kurallarını ihlal etmeye devam etmesi, Yunanistan için istenmeyen etnik ayaklanmaların ateşleyicisi olabilir. Keza Atina sadece Arnavutluk değil, Kosova ve Makedonya'nın yanı sıra ülkesindeki Arnavut kökenli vatandaşlarını da ezmektedir. Yunanistan'ın Çamları yok sayması, görmediği sorununun onu bağlamayacağına inanması, Çamların hak aramak için ihtiyaç duyduğu yasal zemininin kurulmasını engellemektedir. Yasal zeminin oluşturulamaması, Çamları yeraltına çekilerek hak mücadelesi vermesi tehlikesini de beraberinde getirmektedir (Vickers ve Pettifer, 1997: xii).

Bununla birlikte günümüzde Çamerya Arnavutları, 1991 yılında Arnavutluk'taki Stalinist hükümetin düşmesiyle Tiran'da kurulan "Çamerya Siyasi Yurtsever Derneği" vasıtasıyla haklarını arama ve vatanlarına dönme mücadelelerini azimle sürdürmektedir. Ayrıca, Arnavutluk Devleti daha bir önemli gelişmeye imza atmıştır. Bu kapsamda, Arnavutluk Halk Meclisi 30 Haziran 1994'de aldığı bir kararla "27 Haziran" gününü resmi olarak 'Çamerya Sykırımını Anma Günü' olarak kabul ve ilan etmiştir. Arnavutluk ve Kosova parlamentoları da oy birliği ile 27 Haziran 1944 tarihini 'Çamerya Soykırımı Günü' olarak ilan etmişlerdir (Michalopoulos, 1986: 305-306; Vickers, 2002).

Buna karşılık, Anadolu Büyük Felaketi'nden halen ders almadığı düşünülen Yunanistan'ın Türkiye aleyhinde onlarca yıldır devam eden faaliyetlerine 1990'lı yıllarda yenilerini eklediği görülmektedir. Bu kapsamda Yunanistan Hükümetleri, gerek güney Balkanlar'da, gerekse Anadolu'da Türk ve Müslüman halka yaptığı işkence, katliam, soykırım ve her türlü zalimliği unutarak, güya Anadolu'daki geçmişte yaşamış Rum ahalinin uğradığını ileri sürdükleri sözde katliam iddiaları çerçevesinde sözde "anma ve soykırım" günlerini uydurmuşlar ve bu yalanları, gerek kendi halkına, gerekse uluslararası topluma kabul ettirme girişimlerine başlamışlardır. Bu bağlamda, Yunanistan Parlamentosu'nca; 24 Şubat 1994 tarihinde "19 Mayıs" gününü sözde "Pontus Soykırımını Anma Günü", 24 Nisan 1996 tarihinde "24 Nisan" gününü sözde "Ermeni Soykırım Günü", 24 Eylül 1998 tarihinde "14 Eylül" gününü sözde "Küçük Asya Soykırımında Ölenleri Anma Günü" olarak kabul edilmiş ve tüm uluslararası topluma resmi olarak ilan edilmiştir.

Dolayısıyla, gerek yukarıda zikredilen Arnavutluk Halk Meclisi'nin ve Kosova Cumhuriyeti'nin 1994 tarihli Çamerya kararı paralelinde, gerekse Yunanistan'ın büyük bir haksızlıkla başta Türkiye olmak üzere, Arnavutluk, Makedonya, Bulgaristan gibi komşularına yönelttiği çeşitli sözde soykırım, katliam ve benzeri iddiaları karşısında, TBMM'nin acilen yapması gerekenin, "27 Haziran" gününü Türk Milleti adına, resmi olarak 'Çamerya Soykırımını Anma Günü' olarak kabul ve ilan etmek olduğu düşünülmektedir.

Görüldüğü üzere, Epir'de Çamerya'da yaşayan Çamerya Arnavutları, II. Dünya Savaşı'nın acımasız yıllarında, soykırımı varan kapsamlı ve vahşi bir kıyımın hedefi olmuşlardır. Bu insanlık ayıbı, ne unutulmalı, ne de unutturulmalıdır. Ve insanlığın üzerine düşenin de; bir insanlık ayıbı olan bu kıyım, katliam ve soykırımların üzerindeki karanlık perdelerin kaldırılması, suçluların deşifre edilmesi ve bu insanlık suçlarını işleyenlerin mutlaka cezalandırması olduğuna inanılmaktadır. Zaten insan olmak da bunu gerektirmektedir.

KAYNAKÇA

Akyol, G. (2007). Balkan Politikasında Arnavutluk (1912 Sonrası). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi SBE. Isparta.

Anonim (2002). Debates. Journal of Southern Europe and the Balkans. 4(2).

Anonim (2006). Atina'ya Çamerya Kıskaçı. 27 Haziran. Erişim: <http://yenisafak.com.tr/arsiv/2006/haziran/27/d01.html> 11.09.2016.

Anonim (2012a). Çamerya Arnavutları. 24 Şubat. Erişim: <http://www.arnavut.com/camerya-arnavutlari/> 25.09.2016.

Anonim (2012b). Çamerya Arnavutları ve 27 Haziran 1944 Çamerya Soykırımı. Erişim: <http://www.saemk.org> 22.11.2016.

Armaoğlu, F. (1991). 20 nci Yüzyıl Siyasi Tarihi (Cilt 1-2). İş Bankası Yayınları. Ankara.

Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı (DİB) (1944). Deklarata Mbi Provokacionet Greke ne Kufirin Tone. Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı Arşivi. Dosya No. 43.

Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı (DİB) (1946). Materiale Studimore per Problemin Çam. Arnavutluk Dışişleri Bakanlığı Arşivi. Dosya No. 140.

Biberaj, E. (1999). Albania in Transition: The Rocky Road to Democracy. Westview Press. Boulder, CO.

Biçen, G. (2011). Tarık Ramazan Çamerya'yı Bilir mi?. 26 Haziran. Erişim: <http://gurkanbicen.blogspot.com/2011/06/tark-ramazan-cameryay-bilir-mi.html> 29.06.2016.

Carter, F.W. (1994). Ethnicity As a Cause of Migration in Eastern Europe. Geo-Journal, 3(3).

- Coşkun, B.D. (2001). Arnavutluk'un Dış Politikası ve Balkanlar'da Arnavut Sorunu. Ö.E.Lütem ve B.D.Coşkun (der.). Balkan Diplomasisi. ASAM Yayınları. Ankara.
- Çakmak, H. (2003). Uluslararası Krizler ve Türk Silahlı Kuvvetleri. Barış Kitap. Ankara.
- Çavuşoğlu, H. (2012). Güney Epir'de Çamerya Arnavutları Soykırımı (27 Haziran 1944). Erişim: <http://dir.groups.yahoo.com/group/balgoc/message/15588> 06.08.2016.
- Eudes, D. (1995). Kapetanos/Yunan İç Savaşı (1943-1949). Belge Yayınları. İstanbul.
- Fraseri, M. (1946). L'Empire du Nord. Roma.
- Gazeta Sazani (1939). Pakicat: Lidhur me Kosoven dhe Çamerine. Gazeta Sazani, No. 5, Janar.
- Gazioğlu, A. (1996). Batı Trakya, Kıbrıs ve Yunan Emelleri. Yeni Batı Trakya Dergisi, 141.
- Gül, N. (2007). Balkan Harbi ve Takip Eden On Yıllık Süreçte Yunan Dış Politikası Esasları Ekseninde Türk ve Gayrimüslimleri Hedef Alan Baskıcı ve Asimilasyona Matuf Uygulamalar Ve Günümüze Yansımaları. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Edirne.
- Gürkaynak, M. (2004). Avrupa'da Savunma ve Güvenlik. Asil Yayın. Ankara.
- Hatiboğlu, M.M. (1997). Yakın Tarihte Türkiye ve Yunanistan 1923-1954. Siyasal Kitapevi. Ankara.
- Hatiboğlu, M.M. (1999). Yunanistan'da Etnik Gruplar ve Azınlıklar. SAEMK Araştırma Projeleri. Sayı:3/99. Ankara Üniversitesi Basımevi. Ankara.
- Jelavich, B. (1983). History of the Balkans, Vol. 2. Cambridge University Press. London.
- Karal, E.Z. (1983). Osmanlı Tarihi, Cilt VI. Türk Tarih Kurumu Yayını. Ankara.
- Kathimerini (2011). i istoria tou ethnikou dihasmou kai tis mikrasiatikis katastrofis. 2 Eylül.
- Kitsikis, D. (1978). Sygkritiki İstoria Ellados kai Tourkias ston 20'o aiona, (metafrasi apo ta gallika). Bibliopoleion tis "ESTİAS". Athinai.
- Külçe, S. (1944). Osmanlı Tarihinde Arnavutluk. İzmir Yayınları. İzmir.
- Mandacı, N. ve Erdoğan, B. (2001). Balkanlar'da Azınlık Sorunu: Yunanistan, Arnavutluk, Makedonya ve Bulgaristan'daki Azınlıklara bir Bakış. SAEMK Yayını. Ankara.
- Meta, B. (2002). Tensioni Greko- Shqiptar: 1939-1949. Shtepia Botuese Geer. Tirane.
- Metaxas, İ. (1935). i istoria tou ethnikou dihasmou kai tis mikrasiatikis katastrofis Kathimerini. Athina.
- Michalopoulos, D. (1986). The Moslems of Chamouria and the Exchange of Populations Between Greece and Turkey. Balkan Studies. 27(2).
- Milo, P. (1998). 'Greater Albania': Between Fiction and Reality. Albanian Academy of Sciences. Tirana.
- Minority Rights Group (MRG) (1989). Minorities in Balkans. The Minority Rights Group Report. No.82. London.
- Öztürk, O.M. (2001). Türk Dış Politikasında Balkanlar. Ö.E.Lütem ve B.D.Coşkun (der.). Balkan Diplomasisi. ASAM Yayınları. Ankara.
- Öztürk, O.M. (2003). Dış Türkler, Batı Trakya Türkleri ve Yunanistan. 17 Nisan. Erişim: http://www.habusulu.com/9_4.htm 22.06.2016.
- Papazoglu, İ. (1947). Yfypourgeion Typou kai Pliroforion, İ Enantion tis Ellados Epivouli. Athinai.
- Pehlivanoğlu, Ö. (2012). Balkan Savaşlarının 100. Yıl Dönümünde Balkanlarda Türk Soykırımı. 12 Şubat. Erişim: <http://www.gazete2023.com/haber/13076/balkan-savaslarinin-100-yil-donumunde-balkanlar-da-turk-soykirimi.html> 05.09.2016.
- Progonati, E. (2008). Arnavutluk Devleti'nin Dış Politikasında Arnavut Azınlıklar (Kosova, Makedonya, Yunanistan). Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Richter, H.A. (2011). Çağdaş Kıbrıs'ın Kısa Tarihi: 1878-2009. A.Çakıroğlu (Çev.). Galeri Kültür Yayınları. Lefkoşa.

- Schmidl, E.A. (1999). The International Operation in Albania, 1913-1914. *International Peacekeeping*. 6(3). 1-9.
- Seyfioğlu, A.R. (Çev.) (1945). Sir Adolphus Slade'in (Müşavir Paşa) Türkiye Seyahatnamesi. T.C. Askeri Deniz Matbaası. İstanbul.
- Smith, H. (2003). Greece Tackles Its Image as a State of Racists. *The Guardian*. 11 Kasım.
- Stohos Gazetesi (1994). Atina, 25 Mayıs.
- Şimşir, B.N. (1976). Ege Sorunu Belgeler, Cilt-1, 1912-1913. Türk Tarih Kurumu Basımevi. Ankara.
- Türbedar, E. (2004). Yunanistan-Arnavutluk İlişkileri: Balkanların Tedirgin Dostları. *Karadeniz Araştırmaları*. 2. 109-120.
- Türbedar, E. (2011). Balkanlar'da Nüfus Sayımları ve Kimlik Tartışması. TEPAV Değerlendirme Notu, Mart.
- Tüysüzoğlu, G. (2010). Balkanlar'da Arnavut Sorunu. 21 Ağustos. Erişim: <http://www.yazarport.com/read.aspx?yazino=12043> 22.07.2016.
- Vickers, M. (2002). The Cham Issue: Albanian National and Property Claims in Greece. Conflict Studies Research Centre. Royal Military Academy. Sandhurst, Surrey.
- Vickers, M. ve Pettifer, J. (1997). Albania: From Anarchy to a Balkan Identity. 2nd ed. C. Hurst & Co. London.
- Yaşın, G.K. (2008). Balkanlar'da Kimlik Bunalımı. *Cumhuriyet Strateji*. 22 Eylül.